

Bülent Deniz (Tüketiciler Birliği)

Kapitalizmin gelişiminin satıcı-tüketici dengesini altüst etmesinin sonucunda, ekonomik kaynakları sınırlı, yetersiz bilgi sahibi ve örgütlenme bilincine sahip olmayan tüketici kitlelerinin karşısında; örgütlü, ekonomik kaynakları elinde tutan ve hatta siyasi iktidarı da etkisi altına alabilen profesyonelleşmiş satıcılar oluştu. Taraflar arasında eşitsizliğin ortaya çıkması ise tüketiciyi koruyan önlemlerin alınmasını gerekli kıldı. Önce ABD’de filizlenen tüketici hareketi, 1960-70 arasında Avrupa’da, hemen ardından Türkiye’de görüldü. Türkiye’de, AB üyeliği sürecinde hızlanan çalışmalar sonunda 1995’te çıkan Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile konu hukuki zemine kavuştu.*

Siviliz’in bu sayısında konuk ettiğimiz sivil aktivist, yıllarını tüketici hakları mücadelesine veren avukat Bülent Deniz. Sivil toplum, sivil itaatsizlik, insan hakları, hasta hakları, tüketici hakları konusunda uzun yıllardır çalışmalar yapan Deniz, 21 şube ve 8400 üyesi ile Türkiye’nin en büyük tüketici hakları örgütlerinden biri olan Tüketiciler Birliği’nin kurucu üyesi ve genel başkanı. Hasta ve Hasta Yakını Hakları Derneği (HAYAD), Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği (AKDER), Mazlumder, Hukukçular Derneği gibi örgütlerde kurucu üye, yönetim ve denetleme kurulu üyesi olarak görev yapan Deniz, aynı zamanda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketici Konseyi delegesi.

İnsan hakları alanında da çalışma yapan bir aktivist olarak tüketici hakları ile insan haklarını hangi ortak paydada buluşturuyorsunuz?

İnsan hakları kavramı, bir çatı. Bu çatının altında tüketici hakları, hasta hakları, kadın hakları, çocuk hakları, yaya hakları, vb. var. Ana ve nihai hedef, insan haklarını sağlamak.

Dolayısıyla öteden beri insan hakları alanında hem bir hukukçu hem de bir aktivist olarak yerimi aldığım; tüketici hakları ve hasta hakları, kişisel insan hakları mücadele

* Fatih Doğan’ın Temel Tüketici Hakları başlıklı metninden yararlanılmıştır.

serüvenimde bir miktar öne çıktı. Bu alt kuşak hakları, insan hakları ana kavramından doğan, onun doğal uzantısı olan kavramlar.

Tüketiciler Birliği'nin hukukun yaygınlaştırılmasını, insanca yaşamayı ve tüketirken tükenmemeyi şiar edindiğini biliyoruz. Tüketim meselesi gerçekten yaşamımızı bu kadar etkileyen bir konu mu?

Tüketici haklarını salt; “yürüyen çamaşır makinesine karşı tüketicinin korunması, su alan botun parasının iadesi” olarak hiçbir zaman görmedim. Teknik anlamda tüketicinin satın aldığı mal ve hizmetler nedeniyle parasının tam karşılığını alması olarak değerlendirilebilecek bu hak, aslında en başta katılımcı demokrasinin gerçekleşmesi, örgütlenme ve temsil edilme gibi makro planda daha önemli yerlere temas ediyor. 1985 tarihinde Türkiye'nin de altına imza koyduğu Birleşmiş Milletler Tüketici Hakları Evrensel Bildirgesi'nde sayılan sekiz temel tüketici hakkı arasında yer alan bilgilendirme, örgütlenme, temsil edilmeye ilişkin olanları, tüketici hakları bakımından beni en çok tahrik eden kavramlar oldu. Tüketim zaten başlıbaşına yaşamın her zerresini kuşatan, sürekli, bitmeyen ve ancak birey için ölümlerle bitebilecek bir olgu.

Tüketiciler Birliği olarak, 2013 yılına kadar en çok şubesi ve üyesi olan ve dünyanın en iyi örgütlenmesine sahip sivil örgütlerden biri olmak gibi bir vizyonunuz var. Çok sayıda şube ve üye sahibi olmak bir örgüt için neden önemlidir?

Örgütlü insan, uygar insandır; örgütlü tüketici, bilinçli tüketicidir. Bir kere sadece bu ilkeden yola çıkarak örgütlülük katsayısının artması gerektiğini savunuyoruz. Öte yandan karar alıcılara etki edebilmenin en temel yolu da, bireylerin iradelerini, örgütün bünyesinde biraraya getirerek ortak irade olarak karar alıcılara iletebilmekten geçiyor.

Kişisel olarak bilişim teknolojileri ve İnternet ile yakından ilgilisiniz. Bu araçlar örgütlenme konusunda, örneğin sizin vizyonunuzun gerçekleşmesinde nasıl bir rol oynuyor?

1999 depremi esnasında, ülkemizin sivil toplum örgütlenmesi alanında yaşadığı olumlu kırılma döneminde; yaşam kurtarmak, yardımı ulaştırmak, vb. acil ve zorunlu eylemlerin gerçekleştirilmesinde İnternet'in kullanılabilirliğini keşfettim. Ardından İnternet'teki trafiğin giderek adı konmamış bir sivil örgütlenme biçimine dönüştüğünü ve İnternet sakinlerinin bir çeşit "inisiyatif" koymaya başladığını gözlemledim. Oluşturduğum « stkduyuru » e-grubu ile bu konuda sanıyorum ilk örneği oluşturdum. Sivil toplum kuruluşlarının duyurularının yayınlanması için kurduğum bu grup, giderek basın mensuplarının, devletin birçok yerindeki görevlilerin, milletvekillerin üye oldukları bir haber ağına dönüştü.

İnternet'i Tüketiciler Birliği çalışmalarında da yaygın ve etkin şekilde kullanıyoruz. Örgütümüzün web sitesi ülkemizde en çok ziyaret edilen ilk 300 site arasında yer alıyor. İnternet üzerinden doğrudan yardım kanalları oluşturarak 24 saat tüketici hakları konusunda hukuki yardımda bulunuyoruz, örgüt içinde de şubelerimizle, aktivistlerimizle iletişimi İnternet mecrası üzerinden yapıyoruz. Hatta bundan birkaç yıl önce İstanbul'da hava muhalefeti nedeniyle yönetim kurulu toplantımızı MSN üzerinde yaptık. Son üç yıldır bize ulaşan tüketici başvurularının yarısından fazlası İnternet üzerinden geliyor.

Sivil toplum aktivisti olmak hayatınızı olumlu ve olumsuz anlamda nasıl etkiledi?

Sivil toplum aktivisti olmak, bence her bireyin az çok benimsemesi, teneffüs etmesi gereken bir yaşam biçimi. Sokağındaki çöplerle ilgili üç dört komşuyu toplayıp belediye başkanının odasını basan kadınlar da aktivisit, okul aile birliğinde eğitimin kalitesinin artırılması için mücadele eden veli de aktivist. Yaşamımın bütününde sivil toplum aktivisti olmak için ayırdığım zaman ve enerjinin çokluğu, benim için son derece olumlu çıktılar oluşturdu. Kendimi iyi hissetmemi, mutlu olmamı sağladı. Onurlu bir yaşamın penceresini açtı. Bunca güzel çıktısı olan bir tercihin, mesleki çalışmaya, ailenize ve belki de sağlığınıza daha az zaman ayırmayı dönem dönem dayatması gibi olumsuzlukları aklıma dahi getirmiyorum.

Tüketiciler Birliği

Demirkapı cad. No: 25/8

Bayrampaşa 34169 İstanbul

Tel: (212) 567 97 44-55

Faks: (212) 567 36 47

e-posta: bilgi@tuketiciler.org, tuketici@tuteciler.org

e-yardım : sikayet@tuketiciler.org

web : www.tuketiciler.org, www.tuketiciler.org.tr, www.tuketiciler.web.tr